

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63)

Statens haverikommission (SHK) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande. SHK avstyrker förslaget av följande skäl.

Övergripande synpunkter

SHK konstaterar inledningsvis att betänkandet rör angelägna frågor och instämmer i utredningens bedömning att myndigheter måste ges möjlighet att utbyta den information som krävs för att de ska kunna utföra sina verksamheter på ett korrekt, effektivt och rättssäkert sätt.

Utredningen har föreslagit en generell sekretessbrytande bestämmelse, som medför utökade möjligheter för myndigheter att utbyta information. Bestämmelsen innebär att ett stort antal omständigheter kan utgöra grund för sekretessgenombrott. Den skapar även möjligheter för myndigheter att rutinemässigt och automatiserat dela integritetskänslig information med varandra för att tillgodose de syften som anges i den föreslagna bestämmelsen. Bland de syften som nämns som grund för sekretessgenombrott finns motverkande av brottslig verksamhet men även fusk och regelöverträdelser. Begreppen överlappar varandra och de två senare brister i precision och tydlighet. Vidare anges som alternativt kriterium att uppgiften behövs vid handläggning av ärenden i författningsreglerad verksamhet. Det torde omfatta en stor del av den verksamhet som bedrivs av myndigheter och överlappar även övriga kriterier.

Även om den föreslagna bestämmelsen innehåller ett antal undantag är tillämpningsområdet mycket brett. Bestämmelsen innehåller inte någon begränsning avseende mellan vilka myndigheter uppgifter får lämnas, inte heller för vilket syfte som uppgiften ska användas under förutsättning att uppgiften behövs i författningsreglerad verksamhet. Förslaget innebär en risk för intrång i enskildas integritet, något som också har redogjorts för i betänkandet. SHK ser emellertid också en risk för att förslaget, med sitt mycket vida tillämpningsområde, kan påverka möjligheterna till informationsinhämtning från enskilda negativt. Att uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i princip kan delas

fritt mellan myndigheter riskerar att leda till lägre beredvillighet hos enskilda att lämna information och kan i förlängningen leda till bristande tillit till myndigheter. Vilka konsekvenser detta kan ha specifikt för SHK kommenteras närmare nedan.

SHK ifrågasätter inte att det kan finnas flera samhällssektorer och myndigheter där ökade möjligheter till informationsutbyte är en både nödvändig och proportionerlig åtgärd. För att minimera riskerna för de negativa konsekvenser av förslaget som beskrivits i det föregående förordar SHK en lösning som begränsas till de specifika sektorer eller myndigheter där ett utökat informationsutbyte är motiverat och som är godtagbart vid avvägning av de motstående intressen som kan finnas.

Om Statens haverikommission

Varje myndighet har sitt författningsreglerade uppdrag och de befogenheter som lagstiftaren har bedömt nödvändiga för att fullgöra det uppdraget. SHK utreder olyckor och allvarliga tillbud från säkerhetssynpunkt oavsett om de inträffat på land, till sjöss eller i luften. Myndighetens olycksutredningar ska sprida kunskap och ge underlag för åtgärder hos myndigheter, företag, organisationer och enskilda som förbättrar säkerheten och minskar risken för olyckor. Verksamheten ska också bidra till att människor kan känna trygghet och tillit till samhällets institutioner och till förtroendet för transportsystemen. I uppdraget ingår också att bedöma de insatser som samhällets räddningstjänst har gjort i samband med en olycka.

Verksamheten regleras av lag och styrs i hög grad även av bestämmelser på EU-nivå eller av andra internationella regelverk som Sverige är förpliktigt att följa. Myndigheten har långtgående befogenheter för att säkerställa tillgång till det material som behövs för myndighetens utredningar.

Sekretess vid olycksundersökningar

Grundläggande bestämmelser om sekretess vid olycksundersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor (LUO) och förordningen (1990:717) om undersökning av olyckor (FUO) finns i 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) samt 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) (OSF) och punkten 100 i den därtill hörande bilagan. Dessa sekretessbestämmelser gäller till skydd för vissa uppgifter om enskilda. Några generella sekretessbestämmelser till skydd för olycksundersökningen som sådan finns inte idag. I ett pågående lagstiftningsärende har dock ändringar i 17 kap. och 32 kap. OSL föreslagits som syftar till enhetliga och tydliga sekretessregler för uppgifter som SHK inhämtar vid undersökningar av olyckor och tillbud. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2025.

Konsekvenser för Statens haverikommission

SHK:s verksamhet bygger på att myndigheten inom ramen för en utredning kan få in så mycket fakta som möjligt om en händelse för att kunna svara på frågorna vad

som hände, varför det hände och hur man kan undvika att en liknande händelse inträffar igen. Det är givetvis angeläget att SHK får kännedom om alla omständigheter som kan vara relevanta för utredningen, även om sådan information kan riskera att framstå som utpekande eller skuldbeläggande av enskilda personer eller organisationer. Eftersom myndigheten inte tar ställning i frågor om skuld eller ansvar är detta sällan något som påverkar SHK:s möjligheter att få del av relevant information.

En central del i faktainsamlingen är den information som lämnas vid intervjuer med inblandade personer och vittnen. Om ett misstag har begåtts på individnivå kan det ibland vara en direkt orsak till en olycka. I de allra flesta fall är emellertid säkerhetsvinsterna som störst när man kan identifiera de bakomliggande orsakerna till en händelse, dvs. brister på systemnivå som utgör säkerhetsrisker. För att kunna identifiera sådana brister är uppgifter från t.ex. besättningen på ett fartyg eller anställda i en verksamhet om bl.a. säkerhetsrutiner, ledning och styrning av verksamheten många gånger nödvändiga.

Redan idag finns möjligheter för rättsvårdande myndigheter att ta del av uppgifter som finns hos SHK. Dessa förutsättningar framgår i huvudsak av 10 kap. 24 § OSL. Uppgiftsskyldigheten är avgränsad till brottsbekämpande syften, gäller endast i förhållande till ett antal myndigheter och är endast tillämplig under vissa givna förutsättningar. I dessa fall har intresset att beivra brott ansetts ha företräde framför de intressen som gör sig gällande i en säkerhetsutredning. Den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen skulle avsevärt utöka uppgiftsskyldigheten och helt frikoppla den från syftet att beivra brott. Bestämmelsen framstår som alltför långtgående. Utredningens förslag ger inte heller ledning för hur en intresseavvägning ska göras mellan två olika myndigheter, som kan ha sinsemellan motstridiga intressen. Därtill har utredningen inte i tillräcklig grad beaktat den utökade uppgiftsskyldighetens konsekvenser för myndighetens verksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören John Ahlberk efter föredragning av verksjuristen Sara Varda St Vincent. I ärendets slutliga handläggning har även utredningsordförandena Jonas Bäckstrand, Jenny Ferm och Kristina Börjevik Kovaniemi deltagit.

John Ahlberk

Sara Varda St Vincent

Kopia till

forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

ju.L6@regeringskansliet.se